

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALECTEN

UNIVERSITEIT GENT

Vakgroep Nederlandse Taalkunde

Blandijnberg 2

9000 Gent

Vragenlijst 154

JUNI 2005

INNERLIJK 8

Dialect van :(stad, dorp, gehucht, wijk),

.....(gemeente).(prov.)

GESPROKEN DOOR :

Naam :

Geboorteplaats :

Geboortjaar :

Waar opgegroeid :

(vroeger) beroep :

In welke gemeente werd beroep uitgeoefend :

Dialect van moeder :

Dialect van vader :

Dialect van echtgeno(o)t(e) :

Ik ben naar school geweest totjaar

Datum van invullen van vragenlijst :

Adres en telefoonnummer :

.....

.....

OPGETEKEND DOOR :

Naam :

Geboorteplaats :

Geboortjaar :

Dialect :

(vroeger) beroep :

Ik ben naar school geweest totjaar.

Hoogste diploma :

Adres en telefoonnummer :

.....

.....

Beste medewerker/ster,

Deze vragenlijst moet dienen voor een dialectwoordenboek. Wilt u er dus zorg voor dragen dat u steeds woorden geeft die in uw dialect gebruikelijk waren of zijn. Tracht de dialectuitspraak zo goed mogelijk weer te geven. Maak u echter geen zorgen als dat soms moeilijk blijkt te zijn. Elke aanduiding, hoe onvolmaakt ook, is welkom.

Vul ook de eerste bladzijde (met naam, geboorteplaats enz.) zo nauwkeurig mogelijk in. Mogen we u vragen de vragenlijst in te vullen voor slechts één plaats en niet voor een hele streek? Na 'dialect van : ...' hoort de naam te staan van één bepaalde plaats van voor de gemeentefusies, niet de naam van een streek.

1. Hoe zegt u dat iemand niet helemaal bij zijn verstand is of die handelt alsof hij niet bij zijn verstand is? <i>(gek, zot, gekipt, girre, ontdraaid, ...)</i>	
2. Hoe noemt u zo iemand? <i>(een gek, een zot, een halve gedraaide, ...)</i>	
3. Als het een vrouw is? <i>(een gekkin, een zottin, een zotte, ...)</i>	
4. Hebt u ook uitdrukkingen waarmee u aanduidt dat iemand niet helemaal bij zijn verstand is, ze niet alle vijf op een rijtje heeft? <i>(ze niet al t'hope hebben, een van zijn drie missen, een vijs los hebben, het wikkelt in zijn hoofd, een slag van de meulen gehad hebben, er is een hoek af, ...)</i>	
5. Kent u een woord voor heel erg gek? <i>(toppezot, klinkend zot, tukkezot, stekezot, ...)</i>	
6. Hoe zegt u van een ouder persoon dat die niet meer zo bij de pinken is, dat hij door zijn hoge ouderdom het geheugen begint te verliezen? Juulke is nu 92, maar hij... <i>(begint te missen, wordt kinds, ...)</i>	
7. Hoe zegt u 'het is waar' in uw dialect? <i>('t is sjuust, 't is zo, 't is echt, 't is alzo, ...)</i>	
8. Hoe zegt u 'het is fout' in uw dialect? <i>('t is verkeerd, 't is mis, 't is er neven(s), 't is er neffen(st), ...)</i>	
9. Hoe zegt u dat iemand gelijk heeft?	
10. Wat is in uw dialect het meest neutrale woord voor 'praten'? <i>(klappen, kallen, kouten, ...)</i>	

11. Hoe noemt u het praten op plaatsen waar men verondersteld wordt te zwijgen, bv. "In de klas mogen de kinderen niet / Ze zaten te in de kerk." <i>(babbelen, ...)</i>	
12. Hoe noemt u luid en zonder ophouden babbelen, meestal over onbenulligheden? <i>(snateren, kaekelen, tateren, tetteren, ...)</i>	
13. Hoe noemt u mompelen, binnensmonds praten? <i>(rullen, mompelen, ...)</i>	
14. Welk dialectwoord gebruikt u voor roepen?	
15. Zeer luid roepen? <i>(brullen, tieren, burrelen, ...)</i>	
16. Fluisteren? <i>(fezelen, smiezen, ...)</i>	
17. Hoe zegt u 'van zijn neus maken' in uw dialect? <i>(van zijn oren maken, van zijn kloten maken, van zijn tetter dromen, opspelen, kijken, ...)</i>	
18. Hoe zegt u : redetwisten over iets, de waarheid van iets tegenover elkaar betwisten? <i>(strijden, discutenen, ...)</i>	
19. Hoe zegt u : de waarheid of juistheid van iets ontkennen? <i>(afstrijden, ...)</i>	
20. Welk werkwoord gebruikt u voor 'fluiten', b.v. "Hij is content, ik hoor het, hij loopt al de hele dag liedjes te" <i>(schuifelen, ...)</i>	
21. Welk werkwoord gebruikt u voor 'als naam hebben', b.v. "Ik Jan en mijn vader Kamiel"	
22. Welk werkwoord gebruikt u voor 'als naam geven, toekennen', b.v. "In sommige dialecten ze een emmer 'een aker'"	

23. Welk woord of uitdrukking gebruikt u in uw dialect voor 'iemand berispen, vermanen'? <i>(zijn oren wassen, zijn soep geven, een kapelle lezen, sermoenen, een sigaar geven, onder zijn voeten geven, onder zijn kloten geven, naar zijn kop geven, ruttelen tegen, ...)</i>	
24. Hoe zegt u dat iemand berispt wordt? <i>(zijn zaad krijgen, een borsteling krijgen, een sigaar krijgen, ruttels krijgen, naar zijn kop krijgen, onder zijn voeten krijgen, onder zijn kloten krijgen, ...)</i>	
25. Welk woord gebruikt u voor een berisping? <i>(kapitteling, dondering, ripperement, sermoen, ruttels, sigaar, ruttelinge, ...)</i>	
26. Hoe zegt u in uw dialect 'smeken'? <i>(schoon spreken, ...)</i>	
27. Hoe zegt u in uw dialect 'beledigen'? <i>(iemand affronteren, schandaliseren, wegzetten, blammeren, ...)</i>	
28. Kent u voor 'vloeken' nog een ander woord? <i>(godveren, sakkeren, splenders leggen, ...)</i>	
29. Kent u voor een 'vloek' nog een ander woord? <i>(splender, ...)</i>	
30. Hebt u in uw dialect een woord voor 'iemand uitschelden'? <i>(uitmaken, uitschijten, verwijten, ...)</i>	
31. Hebt u daarbij ook een uitdrukking voor de ergere gradatie? <i>(uitmaken voor vorte vis, uitschijten voor rijp en groen, ...)</i>	
32. Hoe zegt u in uw dialect 'beschuldigen'? <i>(betichten, ...)</i>	
33. Hoe zegt u iemand iets ten laste leggen? <i>(aanwrijven, verwijten, ...)</i>	

34. Hoe zegt men: al sprekend ingaan tegen de woorden van iemand met gezag? Het werd vroeger vooral gezegd van kinderen die zich niet neerlegden bij een vermaning van hun ouders of hun leerkrachten, maar zich daar met woorden tegen verweerden. <i>(tegenspreken, ...)</i>	
35. Hoe zegt men 'een kreet slaken'? <i>(een burrel uitsmijten, ...)</i>	
36. Hoe zegt men: luid schreeuwen, meestal van de pijn? <i>(schruwelen, ...)</i>	
37. Hoe zegt men: schreien, wenen, meestal van verdriet? Bv. "Toen ik over haar verongelukte zoon begon, begon Mia onmiddellijk te" <i>(schremen, bleiten, ...)</i>	
38. Kent u een dialectwoord voor een flapuit, iemand die alles wat hem door het hoofd schiet eruitflapt, ook als het verstandiger zou zijn te zwijgen?	
39. Hoe zegt u: uitbrengen, met woorden kenbaar maken, openbaren van zaken die tot dan toe onbekend waren voor de gesprekspartner. <i>(uitlangen, uitlammeren, ...)</i>	
40. Hoe zegt u: iemand met welwillende woorden proberen te kalmeren, te sussen? <i>(iemand paluffen, ...)</i>	
41. Kent u in uw dialect een ander werkwoord dan veronderstellen in een zin als: "Ik veronderstel dat al de leden van onze club het reglement kennen".	
42. Kent u in uw dialect een ander woord of een andere uitdrukking dan verondersteld dat in een zin als "Verondersteld dat die mensen hun huis niet willen verlaten, zal de gemeente ze dan onteigenen?" <i>(gesipteneerd dat, gesteld dat, stelt dat, ...)</i>	
43. Hoe zegt u in uw dialect 'ik vraag mij af'? Bv. in de zin "... zouden ze al weer zijn van reis?" <i>(kweswonder, kwetsoender, kwestie, ...)</i>	

44. Kan u ook deze zin aanvullen : "... weet hij dat?" <i>(kwestie, kweste, kwest, ...)</i>	
45. Welk woord wordt in uw dialect gebruikt voor een inval, een idee, bv. "Jongens, luistert, ik heb een om dat probleem op te lossen"	
46. Kent u een dialectwoord voor 'piekeren', dit is voortdurend in gedachten bezig zijn met een probleem, zonder er een oplossing voor te vinden. <i>(sjieken op iets, ...)</i>	
47. Hoe zegt u in uw dialect dat men iemand verplicht om iets te doen wat hij niet wil? <i>(dwingen, forceren, ...)</i>	
48. Hoe zegt u in uw dialect dat u iemand prijst of looft? <i>(boffen op, stoefen op, ...)</i>	
49. Hebt u in uw dialect een woord voor (be)dreigen? <i>(verdregen, afdregen, menaceren, ...)</i>	
50. Hoe zegt u in uw dialect dat iets jammer is? <i>(spijtig, jammer, erg, ...)</i>	
51. Vertaal in uw dialect: "Hij zou zich moeten schamen"	
52. Vertaal in uw dialect: "Ik schaamde mij in zijn plaats"	
53. Hoe zegt u: een gevoel van verlegenheid hebben wanneer men bij iets betrokken is dat de gevoelens van anderen kwetst, maar waar men eigenlijk niets aan kan doen, bv. "Ik moest overgeven in de bus en ik was danig " <i>(gezjeneerd, ...)</i>	
54. Vertaal het tweede deel van de volgende zin in uw dialect: "Kom maar binnen, je moet je niet verlegen voelen" <i>(ge moet u niet zjeneren, ...)</i>	

55. Hoe zegt men van een situatie, dat men zich er onbehaaglijk bij voelt? Bv. "Mijn schoonbroer wordt van diefstal verdacht, en dat is voor de hele familie erg <i>(genant, affrontelijk, schaamtelijk, ...)</i>	
56. Hoe zegt u in uw dialect dat iemand zijn eer, zijn waardigheid verliest? <i>(in schande vallen, in faluizie komen, in affronten geraken, in schande komen, ...)</i>	
57. Hoe zegt u dat u goed kunt opschieten met iemand? <i>(goed overeenkomen, goed accorderen, goed tegaar komen, ...)</i>	
58. Hoe zegt u: een boontje hebben voor iemand?	
59. Het gebeurt wel eens dat leerkrachten een bijzondere voorkeur voor een bepaalde leerling(e) laten blijken. In zo'n situatie zegt men dan bij voorbeeld: "Liesje is de / het van de juffrouw" <i>(lief kindje, keppe, keppekind, keppesleppe, ...)</i>	
60. Welk woord gebruikt u in het dialect voor lieveling (bv. sprekend tot een kind) in een zinnetje als "Kom hier, mijn lieveling"	
61. Kent u een speciaal werkwoord om aan te duiden dat een verloving kort voor het huwelijk verbroken werd? <i>(belen, ...)</i>	
62. Hebt u een woord voor liefde?	
63. Hoe zegt u van een meisje dat ze lief is? Anneke is toch zo'n ... meiske! <i>(lief, liefgetallig, fentig, kapotig, ...)</i>	
64. Hoe zegt u dat u iemand niet kan uitstaan? <i>(niet kunnen zien, niet kunnen uitstaan, niet afkunnen, niet kunnen verdragen...)</i>	

65. Hoe zegt u dat iemand in ellende verkeert, doordat hij veel pijn heeft, erg ongelukkig is of door een andere oorzaak? <i>(lijden, afzien, ...)</i>	
66. Hebt u een dialectwoord om uit te drukken dat mensen na het verlies van een geliefd persoon een tijdlang hun verdriet uiterlijk tonen, bv. door zwarte kleren? <i>(rouwen, in de rouw zijn, ...)</i>	
67. Hoe zegt u droevig, verdrietig in uw dialect?	
68. Hoe zegt u : hunkeren, hevig en met ongeduld naar iets verlangen vanuit een onweerstaanbare behoefte, bv. "Geef dat kind toch een koekje, kijk hoe ze staat te ..." <i>(ankeren, hankeren, vergeren, snaken, frioenen, ...)</i>	
69. Hoe zegt u in uw dialect 'aarzelen'? <i>(eierzelen, dubberen, dijselen, ...)</i>	
70. Hoe benoemt u in uw dialect de drang naar iets, bv. iets om te eten of te drinken, of om iets te doen? <i>(zin, goesting, goeste, ...)</i>	
71. Hoe zegt u dat iemand zich verveelt? "Klaartje liep al de hele dag doelloos rond, ze liep zich duidelijk te ..." <i>(verleen, ...)</i>	
72. Hoe zegt u: op je hoede zijn, goed uitkijken, b.v. "Met zulke kerels moet je , want ze zouden je bedriegen waar je bij staat", of ook nog: "Als je melk kookt, moet je, want anders kookt hij/zij over" <i>(gewartig zijn, ...)</i>	
73. Hoe zegt u: verontrust zijn, zich ongemakkelijk voelen om iets wat niet loopt zoals men zou willen, of om iets waarvan men vreest dat het wel eens verkeerd zou kunnen aflopen. "Ik ben ...omdat ze al zo lang niet gebeld heeft, ik vrees dat ze kwaad is". <i>(ik ben op mijn ongemak, ...)</i>	

74. Om aan te duiden dat iets verschrikkelijk op hun zenuwen werkt, gebruiken Vlamingen soms een uitdrukking van het type: "Ik zou er van krijgen". Kent u één of meer zulke uitdrukkingen in uw dialect ? Wilt u hiernaast enkel de uitdrukkingen opschrijven die in uw dialect gebruikelijk zijn?

(ik zou er iets/entwat van krijgen, ik zou er het rietepetiet van krijgen, ik zou er het djeemenismensen van krijgen, ik zou er de seskens van krijgen, ik zou er de (koude) koorts van krijgen, ik zou er het vliegend flebiet van krijgen, ik zou er het schijt van krijgen, ...)

75. Hebt u in uw dialect een woord voor beteuterd zijn?

(op zijn neus kijken, ...)

76. Hebt u een woord of uitdrukking om weer te geven dat men iemand beetneemt, fopt, op grappige wijze?

(een klucht uithalen, iemand liggen hebben, een farce uithalen, een toer spelen, een col passen, ...)

77. Hoe noemt u iets wat men gewoon is te doen, wat men bijna routinematig doet? Bv. Maria vindt het niet erg zelf haar brood te bakken, ze doet het al haar hele leven dus het is een ...

(gewente, gewunste, ...)

78. Hoe zegt u dat iemand gewoon wordt iets te doen? Bv. "Nu Jef geen zout meer mag eten, moet Maria brood zonder zout bakken, dat was in het begin ... "

(gewoon worden, wennen, ...)

79. Hoe zegt u dat iemand het gewoon wordt om ergens anders te wonen? Zijt ge al wat ... in deze nieuwe streek?

(verhaard, gewend, ...)

80. Hoe zegt u dat iemand van een gewoonte moet afstappen? Jef heeft jarenlang gerookt, maar hij mag nu niet meer van de dokter, hij zal het moeten!

(afbrengen, afleren, ...)

81. Hoe zegt u dat mensen onder één hoedje spelen? Ik heb het altijd gedacht, dat de burgemeester en de notaris in dat geval van die bouwgronden <i>(tegaredoen, samenheulen, t'hopespannen, ...)</i>	
82. Hoe zegt u van iets dat het iemand onverschillig laat? <i>(het kan hem niet schelen, hij trekt het hem niet aan, het doet hem niets, ...)</i>	
83. Hoe zegt u dat iemand iets doet zonder daar zelf voordeel bij te hebben?	
84. Hoe noemt u iemand die altijd geluk heeft? <i>(lukker, chançard, fortunepoeper, tap, lukkeboon, ...)</i>	
85. Hoe zegt u geluk in uw dialect, geluk in de zin van 'een meevaller'. Jef had vijf cijfers juist op zijn lotteformulier, net nu hij een nieuwe auto nodig heeft, dat is echt ... <i>(chance, ...)</i>	
86. Hoe benoemt u het tegengestelde, nl. pech? <i>(tegenslag, malchance, onchance...)</i>	
87. Het Nederlandse bijvoeglijk naamwoord blij is ook in alle dialecten bekend, maar in sommige streken zegt men blijde. Hoe zit dat in uw dialect? Zegt u blij of blijde?	
88. Kent u een dialectwoord of een uitdrukking voor 'erg blij'? <i>(blij gelijk duizend, ...)</i>	
89. Kent u een uitdrukking om te zeggen dat iemand zeer gelukkig en tevreden is met iets wat hij zopas vernomen of gekregen heeft? Bv. "Toen Jan hoorde dat hij geslaagd was voor het examen, was hij " <i>(gezind lijk een haze, ...)</i>	
90. Kent u een woord of een uitdrukking voor 'in de put zitten, depressief zijn, gedeprimeerd zijn'?	